

Gulinghatet finns överallt. Gulinghatet i Sverige exploderar och slår alla rekord. Det finns överallt, i reklam, tv, film och musik.

(ur *Aftonbladet* Debatt 050520)

Följande artikel har jag dragit mig för att skriva, då jag gärna undviker att både vara personlig och verka gnällig, och då ämnet kommer alltför nära och verkligen smärtar och gör ont in i själen. Jag talar här om den oförblommerade och ogenerade rasism mot asiater som numera pågår mitt på ljusa dagen i den svenska offentligheten, och som framför allt tar sig uttryck i reklam och i populärkulturella uttryck som musik och film. Då detta gulinghat just i skrivande stund formligen verkar explodera i omfattning och också börjar få en stark folklig förankring vilket både etniska asiater i Sverige och svenska asienforskare kan vittna om och intyga, kan jag dock inte längre tåga.

Jag föddes i Sydkorea, och adopterades till Sverige på 1970-talet. Under hela min uppväxt var den allmänna svenska bilden av Östasien och östasiater mycket vag för att inte säga okunnig, och präglades av en blandning av nostalgiskt och romantiskt färgade koloniala fantasier och de för svensk del indirekta ”raskrigsliknande” erfarenheterna av andra världskriget, Koreakriget och Vietnamkriget. Med undantag av den flinande kinesiske kocken på Tørsleffs Atamonflaska och Chinateaterns och Chinabiografens likaledes karikerade kineser i konformade kulihattar, på många sätt liksom Uncle Bens leende svarta slav relativt oförargliga och helt avpolitiserade kvarlevor från de europeiska kolonialimperiernas stolta men svunna epok, var Asien knappt närvarande i den svenska vardagen. Visst förekom stereotypa asiater i både Bamse och i Lucky Luke, och de vuxna kunde någon gång sjunga punschfyllevisan om ”gul är kinesen, gul är japanen”, men på det stora hela utgjordes den östasiatiska närvaron i Sverige enbart av mängder av adoptivbarn precis som mig själv och en liten och extremt högutbildad invandrargrupp knuten till svenska företag och högskolor. Visserligen hade den ursprungligen neutrala nationalitetsbeteckningen ”kines” en pejorativ innebörd redan på 70-talet ungefär på samma sätt som ”finne”, och det unika svenska ordet ”japan-es” kastades då och då emot mig, men i stort var den rasism mot asiater som fanns i Sverige på den här tiden inte kopplad till något annat än utseendet, och saknade alla typer av specifika kulturella stereotyper och föreställningar bortsett från ren exotism.

Jag var 12 år när folkkära och mysiga Gyllene Tider med Per Gessle i spetsen i början på 1980-talet hade sin hit Teaser Japanese med en musikvideo som kopierats efter David Bowies China Girl, och över en natt gjorde den liderliga och underdåniga asiatiska kvinnan som förtrollade och besatte vita män entré i

det svenska folkhemmet. Ungefär samtidigt kunde den amerikanska tv-serien Shogun uppvisa succéartade tittarsiffror, där kärlekshistorien mellan en engelsk sjöman och en japansk kvinna stod i centrum. Under andra hälften av 80-talet började också de första asiatiska kvinnorna att anlända i större antal till Sverige för äktenskap med svenska män, och kompletterade därmed den strida strömmen av adoptivbarn och den minimala brain drain-invandringen från Asien. Asiatiska kvinnor hade nu blivit lösaktiga våp som hungrade efter vita män och mer eller mindre sågs som prostituerade rakt av som grupp, medan de asiatiska männen började betraktas som omanliga och oattraktiva för att inte säga fula och frånstötande. När jag gick ut gymnasiet och 1990-talet inleddes, var dessa båda genuskodade spegelbilder av varandra mer eller mindre väl etablerade i det svenska folkdjupet, och snart gjorde sig de sig även märkbara och gångbara i populärkulturen. Fazers Kinapuffar som tidigare hade kunnat stå för sig själva salufördes nu med hjälp av löjligt hoppande asiatiska män på ett risfält iförda den obligatoriska kulihatten, och samma företags Geishachoklad som också tidigare hade marknadsförts som en ren visuell logo började pendla mellan avsexualiserade japanska affärsmän med attachéväschor och mobiltelefoner och sexualiserade japanska kvinnor iförda fullfjädrad geishautstyrsel i reklamfilmerna. Kjell Sundvalls bejublade Jägarna hade med en asiatisk kvinna som i praktiken var alla svenska (glesbygds)mäns kvinna, och i Daniel Alfredssons kritikerrosade Tic Tac dök den töntige manlige asiatiska mannen med tjocka glasögon upp förnedrad av en tjingtjong-skrikandes Michael Nyqvist trots att den respekterade regissören har en adoptivsyster från Korea.

Efter millennieskiftet har denna utveckling som tidigare nämnts fullkomligt exploderat, och det svenska gulinghatet slår idag urskillningslöst åt alla håll och är fullständigt bortom kontroll. Den annars så radikale antirasisten och vänstermänniskan Lukas Moodysson var naturligtvis tvungen att kopiera Daniel Alfredssons aggressiva restaurangscen med en än en gång frustrerad Michael Nyqvist konfronterandes en kinesisk kock som inte kan skilja mellan "l" och "r" i sitt mästerverk Tillsammans, och för andra gången på raken porträttade Kjell Sundvall "gulinghoror" i den populära Beck-filmen Enslingen. Mi Ridell förkroppsligade bokstavligt talat för en tid sedan som Oumi en unik och genombisarr korsning av en dum-smart och ful-söt japansk kvinna-man i sitt showande med den svenska kändiseliten, och i skrivande stund våren 2005 pumpar Eniro ut en smilande ninja, Scan en galen samurajpappa och Whiskas en husdjursliknande "hämtfru" från Kina i sina reklamfilmer på de kommersiella svenska tv-kanalerna. Som asienforskare blir inte saken bättre av att kunna konstatera att barnen i Scan-reklamen talar kinesiska trots att de utger sig för att vara japanska, och att den asiatiska kvinnan i Whiskas-reklamen lyckas med konststycket att både ha ett koreanskt namn, hävda att hon är kinesiska och ta med sig kattmat från Kina som i själva verket är från Japan på en och samma gång. "Gulingar" som "gulingar" är uppenbarligen budskapet, vi vet ju alla att

de ser likadana ut och betar sig likadant, och den lilla asiatiska minoriteten i Sverige bestående av adopterade till svenska föräldrar, fruar till svenska män och första och andra generationens välintegrerade och välmående invandrare är antagligen alltför tacksamma och försvenskade för att höja sina röster och protestera att döma av den tystnad som gulinghatet möts av från de som drabbas, för att inte tala om den likgiltighet som andra utomeuropeiska invandrare och svenska antirasister visar inför denna flodvåg av förakt som med säkerhet hade orsakat ramaskri om den hade drabbat exempelvis svarta, muslimer, katoliker eller judar.

Jag känner mig vid det här laget numera så översköld med och avtrubbad av alla dessa rasistiska representationer och framställningar av asiater i det svenska vardagslivet, att jag inte längre förvånas när jag ser svenskar ”leka asiat” på gator och torg, på pubar och fester, eller i lekprogram och på festivaler genom att härma senaste ”kinesleken” i Bolibompa eller ”asiatsketchen” i Parlamentet, och dra upp ögonlocken och med gäll och pipig röst tjingtjong-tjatträ skakandes av skratt. Det är inte utan att jag ibland önskar mig tillbaka till 70-talets ramsa ”mamma är kines, pappa är japan, stackars korean” som numera framstår som rätt harmlös i jämförelse med dagens enorma och oemotståndliga rasistiska repertoar.

Tobias Hübinette, adoptivkorean och asienforskare vid Stockholms universitet